

Nr 122.

Av herr Domö m. fl., angående utbildningen av de värnpliktiga m. m.

Enligt 1936 års försvarsordning har övningstiden för huvuddelen av infanteriets värnpliktiga fastställts till 175 dagar. De till linjetjänst uttagna och för flottan avsedda värnpliktiga fullgöra sin värnpliktstjänstgöring med 200 dagar.

Till jämförelse må nämnas, att försvarsrevisionens majoritet på sin tid ej ansåg sig kunna för infanteriets värnpliktiga föreslå en kortare utbildningstid än 255 dagar, d. v. s. i runt tal tre månader mera, och att den militära sakkunskapen i 1930 års försvarskommission ansåg 210 dagar vara minimum ur ren utbildningssynpunkt.

Högerns representanter inom försvarskommissionen biträdde förslaget om 175 dagar enbart för att på denna viktiga punkt möjliggöra enighet. De uttalade, att övningstiden bleve knapp med hänsyn till de krav, som nuvarande förhållanden ställa på soldatutbildningen.

Den svenska övningstiden är på ett undantag när den kortaste i Europa. Sju europeiska stater, Sovjetryssland, Rumänien, Grekland, Polen, Tjeckoslovakien, Frankrike och Tyskland, ha en övningstid på två år eller därutöver. Fyra stater, Italien, Jugoslavien, Litauen och Portugal, ha omkring 1½ års första utbildning för de värnpliktiga. Resten av de europeiska arméerna — med undantag av Schweiz, Danmark, Sverige och Norge — har en övningstid av minst omkring 1 år. I dessa stater måste man, för att en viss beredskap skall kunna ernås i form av ständigt utbildad personal, ordna det så, att rekrytårsklassen uppdelas i omgångar, vilka inrycka med så stor intervall, att ständigt åtminstone en del av klassen är användbar.

Sverige intar jämte Schweiz, Danmark och Norge i beredskapsavseende en särställning genom den mycket korta rekrytskolan, vilken endast möjliggör beredskap i utbildningens slutskeden, för så vitt icke särskilda inkallelser ske eller mobiliseringsåtgärder vidtagas.

I Schweiz har man sökt råda bot för dessa olägenheter genom ett mycket stort antal repetitionsövningar, vilkas längd för övrigt i år har ökats. Under dessa övningar inkallas vid varje förband ett så stort antal årsklasser, att mobiliseringsstyrka ernås. Genom att förskjuta de olika förbandens repetitionsövningstider vinner man under en stor del av året en viss beredskap. Denna har dock icke ansetts tillfredsställande, utan man har sedan gammalt vidtagit särskilda åtgärder för att möjliggöra en ytterligt snabb mobilisering. Så förvarar exempelvis den utbildade schweiziske värnpliktige sin personliga utrustning och beväpning i hemmet. På grund av det oroande läget har man under de senaste åren också uppsatt ett antal värvade gränskompanier, närmast avsedda för försvar av de talrika och starka befästningar, som för närvarande ordnas vid infartsvägarna till riket.

Danmark, Sverige och Norge ha både en kort första utbildning och ett fåtal (vad Norge beträffar inga) repetitionsövningar. Följden härav är, att en permanent beredskap i form av ständigt stridsberedda truppförband endast kan ordnas i mycket begränsad utsträckning och genom att värnpliktsinkallelsorna ordnas så, att olika omgångar av värnpliktiga förskjuta varandra. På så sätt åstadkommes exempelvis i Sverige under delar av året en viss beredskap i Boden och på Gotland, fast med mycket svaga förband.

När man jämför de olika staternas fordringar i vad rör de värnpliktigas utbildning bör beaktas, att i huvuddelen stater och särskilt de med lång tjänstgöringstid tillkommer obligatorisk förberedande ungdomsutbildning. Denna omfattar i vissa stater, t. ex. i Tyskland och Italien, alla värnpliktiga, i andra, t. ex. Frankrike och U. S. A., en del av dem. Den förberedande utbildningen är på vissa håll ganska långvarig; så genomgå t. ex. i Tyskland rekryterna $\frac{1}{2}$ års Arbeitsdienst. Förutom den direkta militära vinst, som ernås därigenom att de unga värnpliktiga ha undångjort en hel del av den förberedande rekrytutbildningen, innan de komma in i militärtjänst, vinnes också, att staten ständigt har tillgång på arbetspersonal, vilken kan komma väl till pass vid en krigisk konflikt, t. ex. för att avhjälpa de skador, som kunna väntas uppstå på grund av flyganfall. I Sverige finnes härtill intet som helst motstycke.

Behovet av längre utbildningstid understrykes också samfällt i de högre militära chefernas rapporter sistlidna höst.

Chefen för I. arméfördelningen, generalmajor af Klercker, påpekar sålunda i sin till chefen för armén insända inspektionsrapport för året att »den genom 1936 års försvarsordning ökade utbildningstiden icke visat sig tillräcklig för att ernå det minimieresultat, som under nutida krigföring kräves ifråga om omedelbart fältdugliga linjeförband». Det framhålles att »orsaken härtill ingalunda ligger i bristande nit, intresse, villighet eller arbetsglädje». Såväl befällets som de värnpliktigas arbete har tvärtom präglats av allvar och hög arbetsintensitet. »Endast genom ökad utbildningstid lärer det bliva möjligt att tillgodose nutida krav på å ena sidan grundläggande färdigheter och å andra sidan förmågan av fältmässigt uppträdande jämväl i större förband. Innötandet till en vana av vissa färdigheter, vilket i alla yrken är ofrånkomligt, måste vid den militära utbildningen tillmätas en avsevärd tid, enär denna vana icke underhålles efter avslutad tjänstgöring i motsats till i de flesta yrken, vari färdigheterna alltmera befästas under den dagliga yrkesutövningen. Ehuru väl nyssnämnda utbildning tyvärr för närvarande måste i viss mån efter sättas, förslår tiden icke för en allsidig utbildning i truppförband och över huvud fältmässigt uppträdande, som måste anses erforderligt för nutida krigsmässig verksamhet under de mycket växlande förhållanden, varunder svensk trupp kan komma att uppträda. Det betänkliga häri ligger ej minst i att de lägsta förbandens, ja, till och med den enskilde soldatens insats oftare än förr kan få mycket vittgående följder även som i att befälsposter i avsevärd utsträckning måste besättas med värnpliktiga.»

»Den i nuvarande oroliga tider erforderliga personella beredskapen är ej heller med gällande utbildningstid möjlig att ernå utan tillgripande av särskilda åtgärder, vilka av olika anledningar kunna befinnas olägliga eller till och med kunna äventyra eller förrycka ett senare genomförande av mobilisering. — — — Bristen på aktiv befälspersonal har även under det förflutna utbildningsåret i hög grad gjort sig gällande, särskilt vid truppförband, där landstormsövningar ägt rum samtidigt med sommargruppens utbildning. Detta

förhållande får tillskrivas dels att kadrarna ännu icke nått avsedd storlek, dels det stora antal främst officerare och underbefäl, som kommenderats till skolor, staber m. m.»

Chefen för II. arméfördelningen, generalmajor Holmquist, framhåller att då vintersoldatskolan infaller först under innevarande utbildningsår, ha den nya härordningens återverkningar beträffande utbildningen i sin helhet ännu icke blivit praktiskt belysta. »Resultatet av den gångna sommarsoldatskolans utbildning är emellertid i och för sig tillfyllest för att påvisa utbildningstidens otillräcklighet i vad avser såväl den enskilde soldaten som främst truppförbanden. Även med rationella utbildningsmetoder och ett intensivt utnyttjande av övningstiden är denna icke tillräcklig för att bibringa den värnpliktige de kunskaper och färdigheter, som måste krävas av en fältsoldat. Det måste bemärkas, att bland annat den moderna utrustningen med vapen, instrument och övrig materiel av väsentligen mera komplicerad natur än tidigare har medfört krav på ökad tid för inlärande. Kan soldaten icke bibringas förmåga att behärska och fullt utnyttja tilldelad materiel blir denna mer eller mindre värdelös. De kapital, som nedläggas på materielanskaffning, komma under dylika förhållanden icke till full nytta.»

»Dessa brister kunna avhjälpas endast om det gives ökade möjligheter till truppförbandsutbildning, varmed åsyftas utbildning såväl av befälet i att föra fältstarka förband som av den enskilde soldaten i att uppträda inom truppförbandets ram. Vid en förlängning av utbildningstiden måste därför i första hand behovet av att två hela årsklasser varje år inkallas till repetitionsövning tillgodoses. Detta bör dock icke få förhindra, att soldatskolan gives sådan längd, att det, som under densamma måste inläras, verkligen medhinnas, vilket för närvarande icke är fallet.»

»Den tidsintervall, som enligt 1936 års försvarsordning förefinnes mellan sista repetitionsövningen i beväringen och landstormsrepetitionsövningen är så lång, att under denna tid dels den värnpliktige hinner glömma alltför mycket av det tidigare inlärd, dels vapen, taktiskt uppträdande m. m. hinna undergå betydande förändringar. För att förkorta denna tid bör den sista repetitionsövningen i beväringen fullgöras tidigast under femte året.»

I chefens för III. arméfördelningen, generalmajor G. af Edholm, inspektionsrapport framhålles, att de svenska truppförbanden med nuvarande ringa fasta personaltillgång och utbildningstid icke kunna vara i stånd att omedelbart vid mobilisering uppsätta förband, likvärdiga en eventuell motståndare. »Det synes icke vara möjligt att skapa krigsdugliga förband med en övningstid som, på ett undantag när, är den kortaste i Europa, med för fredsutbildningen så otillräcklig tillgång på aktivt befäl, att tillfälliga bortkommenderingar eller sjukdomsfall menligt inverka på eller omintetgöra övningarnas effektiva bedrivande samt med bristande tillgång på och samövning med stridsvagnar, pansarvärn m. fl. oundgängliga vapen. Även med personlig tapperhet och offervilja och med skicklig ledning måste trupp med otillräcklig utbildning komma att lida sådana förluster att den icke förmår att fylla de krav som ställas på den vid landets försvar. Utsträckning av övningstiden, ökning av det fast anställda befälet, även som alla vapenföra värnpliktigas utbildning i vapentjänst, äro därför oundgängligen nödvändiga åtgärder.»

Chefen för IV. arméfördelningen, generalmajor Testrup, yttrar i sin inspektionsrapport att utbildningen på grund av den korta tiden måste »bliva mer eller mindre ytlig», varför »i alla avseenden fullt utbildade soldater icke kunnat dansa». »En utökning av utbildningstiden är sålunda påkallad.» Ökningen av utbildningstiden skulle dessutom medföra större möjligheter att tillgodose beredskapen och, därest antalet repetitionsövningar kunde ökas skulle flera tillfällen erhållas till övning i truppföring för befälet.

Chefen för övre Norrlands trupper, generalmajor Douglas, framhåller i sin rapport, att trots truppförbandschefernas ytterst noggranna planläggning och organisation av utbildningen, befällets av alla grader förtjänstfulla arbete. utbildningstidens effektiva utnyttjande och de värnpliktigas strävan att med allvar och intresse tillgodogöra sig utbildningen »måste utbildningsresultatet ändå ur helhetssynpunkt betraktas såsom icke tillfredsställande», enär fullt utbildade och stridsdugliga truppförband icke kunnat skapas. Anledningen härtill har i främsta rummet varit den korta utbildningstiden samt »det ständigt ökade kravet på utbildningens omfattning». En bidragande orsak har även varit att erforderlig tillgång på kvalificerat befäl icke varit påräknelig under hela utbildningstiden.

Bristerna till följd av den för korta utbildningstiden beträffande de enskilda soldaterna framträda därigenom, att de värnpliktiga »sällan med sådan säkerhet lära sig hantera sina vapen eller dylikt att de därvidlag vinna fullt självförtroende».

»Med erfarenhet från de senaste årens inskrivningsförrättningar rörande de värnpliktigas villighet att exempelvis låta sig uttagas till kategori med längre övningstid samt med den allmänna insikt, som numera förefinns hos vårt folk rörande behovet av allvarligt syftande försvarsåtgärder», framhålles det »att en lämpligt avvägd ökning av övningstiden för de värnpliktiga» sannolikt skulle komma att med förståelse godtagas av nationen.

Militärbefälhavaren på Gotland, generalmajor Törngren, säger i årets inspektionsrapport, att »en ökad tjänstgöringstid är önskvärd och icke blott med hänsyn till de möjligheter, som därigenom skapas att skänka såväl den enskilde soldaten som truppförbanden grundligare utbildning. Grunden för bestämmande av de värnpliktigas tjänstgöringstid bör vara icke det subjektiva och relativa begreppet »danande av fältdugliga förband», utan i stället — och framför allt i tider som dessa — försvarsberedskapens fordringar. Tjänstgöringstiden bör med andra ord avvägas på sådant sätt, att året runt finnes tillgång på stridsdugliga förband. Detta kommer automatiskt att medföra en ökad utbildningstid. Därest denna utökning kommer till stånd, finnes först och främst möjlighet att undvika den forcering, som i många avseenden måste känneteckna det nuvarande utbildningsarbetet.»

I syfte att åstadkomma en bättre aktuell beredskap har även överste Axel Gyllenkrok sistlidne november månad i Stockholms-Tidningen framlagt ett förslag, vilket synes förtjäna att diskuteras.

Det gäller, säger överste Gyllenkrok, att främst göra de enheter vid ha — våra linjeförband, arméfördelningar och regementen — stridsdugliga. Och detta snarast. Kravet i fråga uppfylles icke genom några symboliska och i all hast genomtrufade åtgärder, ägnade att tidigast om 5 år, i någon mån och kanske relativt obetydligt, höja arméns allmänna användbarhet. Inkalla därför från början av 1939 årsklass efter årsklass av de värnpliktiga, vilka i krig skola ingå i linjeförbanden. Giv dem en individuell repetitionsövning. Ordna övningar med truppförband, så att dessa bli manöver- och stridsdugliga. Automatiskt förvärvar befälspersonal och staber en icke obetydlig grad av rutin. Automatiskt tillgodoses också den momentana krigs- eller försvarsberedskapen. Bli dessa inkallelseperioder tillräckligt långa samt förskjuta och täcka årsklasserna varandra på ett ändamålsenligt sätt, komma vi att sommaren 1939 förfoga över en i stort sett användbar armé. Denna lösning föregriper på intet sätt eventuella kompletteringar, revideringar eller modifieringar i 1936 års härordning. Den bär helt undantagstillståndets prägel, förpliktar till intet, binder till intet, men ökar i avsevärd grad våra soldaters färdighet, truppförbandens krigsduglighet samt befälspersonalens rutin.

Författaren befarar, att lösningen »är alltför logisk, alltför radikal och alltför effektiv i förhållande till kostnaderna för att ha utsikt att bli realiserad i detta land». Det var emellertid denna metod, som praktiserades av det neutrala Sverige under världskrigsåren, då verkningarna av 1914 års härordningsreform ännu icke hunnit göra sig gällande för huvudmassan av de värnpliktiga. Och att den då praktiserades med avsett resultat är väl känt.

Detta överste Gyllenkroks förslag har även upptagits av *chefen för armén*, som i sin rapport den 15 december sammanfattar erfarenheterna i här berörda avseenden under det gångna utbildningsåret sålunda.

»Åtgärderna för *den personella beredskapens* höjande hava hittills främst omfattat ett kortvarigt kvarhållande, jämligt VL, § 28, av omkring 9,000 värnpliktiga, vilka voro i tjänstgöring under årets regementsövningar och normalt skulle hava utryckt från den militära tjänstgöringen i slutet av september under då pågående politiska kris i Europa. Därjämte har ett antal värnpliktiga, tillhörande ersättningsreserven, genom nådigt beslut den 22 september 1938 inkallats till vapenutbildning, bland annat i luftvärnstjänst innevarande vinter. Den ökning i den personella beredskapen, som därigenom erhållits, är emellertid av synnerligen begränsad omfattning. I anslutning härtill anser jag mig skyldig att i underdånighet framhålla följande.

Redan för att erhålla ett under större delen av året enligt nutida fordringar tillfredsställande beredskapsläge är en revidering av gällande härordning ofrånkomlig. Härvid bör bland annat den s. k. kategoriklyvningen upphävas, varjämte tjänstgöringstiden för de värnpliktiga måste ökas. Sistnämnda krav är så mycket mera framträdande, som jag på grundvalen av egna iakttagelser och enligt samstämmiga rapporter från mig underlydande chefer kommit till den bestämda övertygelsen, att nuvarande tjänstgöringstid för de värnpliktiga icke medger bibringandet av sådan utbildning, att truppförbanden omedelbart efter mobilisering äga tillfredsställande krigsduglighet.

Huru föreliggande frågor organisatoriskt sett skola kunna lösas på ändamålsenligaste sätt och med minsta möjliga kostnadsökningar är alltjämt föremål för fortsatt utredning.

I samband med att förslag till här antydda revideringsåtgärder komma att ingivas, torde även det spörsmålet bliva aktuellt, huruvida icke vissa övningar böra anbefallas för värnpliktiga tillhörande äldre årsklasser i syfte att tillgodose såväl den närmaste tidens beredskapskrav som önskemålen i fråga om en förbättrad utbildning av de enligt 1925 års härordning alltför ofullständigt utbildade årsklasserna. Jag finner mig nämligen i detta sammanhang nödsakad att i underdånighet erinra om dels att 1936 års härordning ur mobiliseringssynpunkt icke når full effektivitet förrän efter åtskilliga år, dels att härordningen främst är uppbyggd för ett systematiskt utbildningsarbete under bortseende från de krav på ständig beredskap, som den politiska utvecklingen i Europa under de senaste åren uppställt. Därest rikets säkerhet anses påfordra en ökad ständig personell beredskap samt krigsdugliga förband omedelbart efter mobilisering, följer därav med bjudande nödvändighet ovan antydda härorganisatoriska konsekvenser.»

Den *utbildningstid*, som faststälts genom 1936 års försvarsbeslut, har visat sig otillräcklig för danande av fältdugliga förband: »Den aktiva befälskadern har under utbildningsåret icke heller varit tillräcklig för att medgiva beordrandet av erforderligt antal befäl till de organiserade utbildningsförbanden. Anledningarna härtill hava såsom tidigare klarlagts varit dels att vakanser allt fortfarande finnas i gällande stater, dels att den i försvarsbeslutet avsedda befälskadern ännu icke erhållit avsedd omfattning.»

»Ehuru såväl befäl som meniga visat arbetsintensitet och strävan att ernå

bästa möjliga utbildningsresultat, vilket det är mig en glädje att vitsorda, måste jag dock konstatera, att detta resultat icke motsvarar vad som ur krigsberedskapssynpunkt oundgängligen måste krävas. Anledningarna härtill äro i första hand att tillskriva de förhållanden rörande utbildningstid och befälskader, vilka i det föregående framhållits. Härtill kommer att övningsanslagen icke medgiva övningar utom truppförbandens förläggningssorter i önskvärd utsträckning. Av ekonomiska skäl har tilldelning av vapen, ammunition, motorfordon och annan för utbildningen erforderlig materiel ofta varit alltför knapphändig. Flerstädes äro också möjligheterna att utnyttja befintlig övningsterräng för vissa övningsändamål mycket begränsade.»

»Utbildningen i luftvärnstjänst samt truppförbandsutbildningen i vad avser skydd mot flyg hava under året icke kunnat bedrivas på ett tillfredsställande sätt, enär svårigheter förelegat för flygvapnet att i erforderlig omfattning deltaga i samövningar till följd av brist på medel och materiel. Det är ur arméns synpunkt ofrånkomligt, att rättelse härutinnan kan vidtagas.»

Utän tvivel är den korta utbildningstiden en av de svagaste punkterna i vårt försvar. Såsom av det ovan anförda framgår är det främst två delvis med varandra sammanhängande krav, nämligen dels på beredskap, dels på tillräcklig tid för utbildning, som tvinga till en ökning av utbildningstiden.

Kravet på beredskap är en direkt följd av den senaste tidens militärstrategiska utveckling, som i sin tur framkommit ur världskrigets erfarenheter. Detta ledde till ställningsstrider, som blevo ytterligt dyrbara utan att medföra några avgörande militära framgångar. Även senare krig mellan ungefär jämbördiga motståndare t. ex. det spanska, ha visat samma tendens. Det är tydligt, att vapen- och befästningsteknikens utveckling gjort försvaret starkt, anfallet svårt.

Militärmakter, som räkna med att bli tvingade till att anfalla under ett krig, ha sökt motverka svårigheterna i anfallet genom att organisera sin krigsmakt med ständigt stridsberedda förband, oftast motoriserade och med en myckenhet av pansartrupper och flyg samt avsedda för kraftiga, snabba slag, som skola träffa motståndaren innan denne hunnit organisera sitt försvar (kuppstrategi). Makter, som anse sig helt eller delvis på vissa fronter kunna inskränka sig till försvar, ha byggt eller bygga starka befästningslinjer (t. ex. Schweiz, Frankrike, Tyskland vid Rhen, Ryssland vid västgränsen) och hålla för dessa en ständigt eller mycket snabbt stridsberedd besättning (kuppberedskap).

Sveriges militärgeografiska läge gynnar ett försvar mot kupper främst därigenom, att direkt gräns till stormakt icke finnes. Vatten och stora skogs- och fjälltrakter göra samma tjänst som de förhärjade och ödelagda zoner vissa länder, t. ex. Ryssland, ansett sig nödsakade att till understöd av försvaret på konstlad väg åstadkomma utefter sina gränser. Kuppföretag mot Sverige äro dock icke uteslutna. Säkrast kunna sådana företagas i form av massanfall med flyg. Men även plötsliga överskeppningar eller luftlandsättningar äro tänkbara, därest de kunna utföras med ej alltför stora styrkor, som bita sig fast på svensk mark och därigenom bana väg för efterkommande starkare förstärkningar. Dylika kuppertade anfall gynnas för närvarande dels av bristen på ett utvecklat svenskt underrättelseväsen i utlandet, som i

tid kan informera om militära hemliga förberedelser, dels av att under cirka nio av årets tolv månader utbildade svenska styrkor icke kunna samlas i nämnvärd omfattning för att möta dem utan tidsödande mobilisering.

Dessa gynnsamma betingelser understrykas ytterligare av den förut gjorda erfarenhet, som bekräftades även under septemberkrisen, att man i Sverige i det längsta tvivlar på att våldsåtgärder av det ena eller andra slaget skola tillgripas och därför dröjer med motåtgärder, i synnerhet sådana av mera uppseendeväckande art. Det har kunnat ges vissa skäl härför i ett demokratiskt och fredsälskande land som vårt, men risken för att vid ett krig komma i efterhand har alltid varit stor, och den har blivit ännu mycket större och farligare genom de möjligheter till överraskande militära kupper, som den tekniska utvecklingen och det numera vanliga uteblivandet av formliga krigsförklaringar skapat, i synnerhet om dessa kupper, om de lyckas, lova stora och jämförelsevis lätt vunna resultat.

Tidigare har med viss rätt en förberedelsetid före de egentliga operationernas påbörjande kunnat påräknas för militära förberedelser — mobilisering, komplettering av utrustning och utbildning m. m. Dessa tider äro nu förbi.

Anfallet i den moderna striden kräver stor överlägsenhet, såväl kvantitativt som kvalitativt. Detta medför, att relativt små svenska styrkor, om de få ett utgångsläge där de kunna inskränka sig till försvar, förmå tvinga motståndaren till så stora insatser av materiel och personal, att företaget blir svårt och genom de omfattande förberedelserna förlorar sin överraskande och kuppertade karaktär. Härigenom vinnes även tid till ytterligare motåtgärder på svensk sida. Kunna däremot fientliga styrkor utan egentligt motstånd sätta sig fast på svenskt land måste de svenska stridskrafterna vara mäktiga den betydligt svårare uppgiften att genom anfall driva dem därifrån.

Två alternativ uppställa sig alltså för det svenska försvaret. Antingen skola städse så stora styrkor vara tillgängliga, att de med förefintliga transportmedel kunna samlas till varje plats, som en fiende kan tänkas överraskande anfalla, för att där stridsberedda och med utsikt till framgång upptaga försvar, eller också måste de svenska stridskrafterna göras mäktiga en anfallsoperation i stor stil mot en stark fiende. Det senare alternativet torde knappast ligga inom det praktiskt möjligas gränser.

En lösning enligt det förra alternativet kan måhända ernås på flera sätt: genom en förlängning av utbildningstiden för de värnpliktiga, genom en uppdelning av de värnpliktiga så, att de tjänstgöra i omgångar fördelade över hela året eller slutligen genom uppsättande, såsom i Schweiz, av särskilda beredskapsförband med fast anställt manskap. Givetvis kunna kombinationer av dessa sätt även förekomma. En förlängning av utbildningstiden utöver vad som erfordras för den direkta utbildningen är mindre tilltalande ur den synpunkten, att de värnpliktiga den överskjutande tiden komma att undandragas arbetsmarknaden utan annat ändamål än att vänta på ett fientligt anfall. Vid bedömandet av frågan om utbildningstidens längd ur beredskapssynpunkt måste emellertid beaktas, att de värnpliktiga först efter cirka tre månader

nått en utbildningsståndpunkt, som gör dem användbara i beredskapsförband. Varje ökning av den nuvarande utbildningstiden innebär dock en motsvarande ökning av den tid under vilken beredskapsförband utan mobilisering kunna organiseras.

En inkallelse av de värnpliktiga i omgångar får icke drivas så långt, att de vid varje särskild tidpunkt ineliggande styrkorna bliva för små för sina uppgifter som beredskapsförband. Beträffande frågan om ökat antal fast anställda kan beaktas, att en förlängning av utbildningstiden också medför krav på mer utbildningspersonal, varigenom indirekt beredskapsstyrkornas storlek ökas.

Utslagsgivande ur militär synpunkt för det sätt, som bör väljas, blir slutligen den styrka, som beredskapsförbanden måste äga för att kunna lösa sin uppgift. Endast den militära sakkunskapen kan lämna svar på denna fråga. Att märka är emellertid, att kravet på såväl storleken som möjligen även kvaliteten av beredskapsstyrkorna sannolikt kan nedbringas, om dessa givas stöd av befästningar, såsom i utlandet, på de platser utefter kust och gräns, som anses mest sannolika och utsatta för anfall. Anläggandet av dylika befästningar bör alltså ingå i åtgärderna för att höja beredskapen.

Sammanfattningsvis torde de fordringar på beredskapen, som det nuvarande utrikespolitiska läget framtvingar, kunna formuleras i följande tre punkter.

1. Personal och materiel för luftförsvaret måste finnas omedelbart tillgängliga på alla de platser, som kunna i första hand behöva ett sådant försvar.

2. Färdigutbildade förband måste ständigt ligga inne av sådan styrka, att de avskräcka från kuppertade överskeppnings- (luftlandsättnings-) försök. För att minska dessa förbands storlek och öka deras försvarskraft böra befästningar anläggas på särskilt sannolika och utsatta punkter.

3. Övriga stridskrafter måste kunna mycket hastigt mobiliseras och insättas på utsatta platser. Härför fordras, att kaderpersonal, som kan taga hand om förbandens mobilisering, ständigt finnes inne, att all materiel och ammunition för förbanden finnes på lämpligt sätt upplagd och färdig samt att all personal i förbanden är så utbildad i fredstid, att förbanden omedelbart efter mobilisering äro dugliga till operationer och strid mot en kvalitativt högtstående motståndare.

I detta sammanhang torde även böra betonas vikten av att tillräckliga anslag ställas till förfogande för att möjliggöra för det befäl i armén och i truppförbandens reserver, som ej längre har tjänstgöringsskyldighet i fredstid men avsetts bekläda ansvarsfyllda befattningar vid mobilisering, att delta i övningar med ändamål att giva inblick i den moderna krigföringens krav.

Ett påskyndande av genomförandet av 1936 års försvarsordning och en komplettering av denna, så att kuppberedskapen i allo och alltid blir säkerställd, är med hänsyn till dessa förhållanden omedelbart nödvändig.

Vad avser utbildningstiden tala de anförda inspektionsrapporterna sitt tydliga språk. Rapporterna giva vid handen, att infanteriet numera icke anses

kunna ha kortare utbildningstid än specialtruppslagen. Detta har orsakats av den mångfald tekniska vapen, som ingår i det moderna infanteriets utrustning. Att bevilja stora anslag till anskaffning av moderna vapen utan att samtidigt se till, att det också finns folk, som kan hantera vapen, synes oss föga följdriktigt. Ur denna synpunkt och med hänsyn till den ovisshet i utrikesläget, som gör skyndsamma beredskapsåtgärder särskilt önskvärda, torde övningar omedelbart böra anbefallas med de enligt 1925 års härordning alltför ofullständigt utbildade årsklasserna. Att övningstiden även skall effektivt utnyttjas förutsättes såsom självklart. I samband därmed kunde en sådan anordning övervägas, att i likhet med vad fallet är i flera främmande arméer den i värnpliktslagen angivna tjänstgöringstiden gäves en större längd, än som under normala förhållanden behöfve uttagas. Med en sådan anordning vunnnes framförallt att Kungl. Maj:t kunde i kritiska lägen och till höjandet av beredskapen återinkalla redan hemförlovade årsklasser för att fullgöra hela eller viss del av återstoden av deras maximitjänstgöring.

Den i flera rapporter påtalade bristen i truppförbandsutbildning är även värd att uppmärksammas. Hittills har vid förbanden funnits ett flertal personer i särskilt de högre befälsgraderna, vilka under 1914 års härordning hade tillfälle till att föra trupp i fältmässigt sammansatta förband. Denna befälskategori försvinner nu snabbt och med den dess erfarenheter. En betänkelig försämring av befälets kvalitet måste otvivelaktigt bliva följden om icke snarast genom ökade övningsanslag och ökad utbildningstid de yngre befälskategorierna givas möjlighet att under de äldres ledning själva skaffa sig erfarenheter på truppföringens område.

Även för flottans del är en förlängning av utbildningstiden nödvändig. För närvarande sker här inryckning två gånger om året, och vid lika fördelning disponeras värnpliktskontingenterna för tjänst i avsedda befattningar $\frac{365}{2} = 182$ dagar, vilket innebär att för s. k. allmän militär utbildning en tid av 17 à 18 dagar står till förfogande. Härifrån avgå ett par dagar såväl i början av tjänstgöringstiden för uttagning och provning av beklädnad som i slutet för beklädnadens återlämnande. Av dessa 18 dagar äro dessutom minst 2 söner eller helgdagar, och följaktligen återstå som regel för de värnpliktigas första utbildning en tid av i medeltal 12 arbetsdagar, innan de rycka in i tjänstgöring å dem tilldelad befattning ombord eller i land. Gällande skolreglementen förutsätta omkring 4 veckor, d. v. s. cirka 24 arbetsdagar, för nämnda första utbildning, och erfarenheterna hava visat, att den nu till förfogande stående tiden är alldeles för kort.

En fullt effektiv utbildning med önskvärd beredskap kan under dessa omständigheter icke åstadkommas med mindre än att värnpliktstjänstgöringen förlänges. Detta skulle medföra att i linjetjänst vid flottan för närvarande tjänstgörande årskontingent kunde minskas, att denna kontingent utan ökad kostnad kunde bibringas en avsevärt bättre utbildning för krigstjänst än vad nu är fallet, samt att svaghetstillstånd i fartygens krigsberedskap på grund av värnpliktsbyten mera sällan än nu skulle inträffa.

I den nuvarande utrikespolitiska situationen framträder som nedan betonas kravet på åtgärder för att höja beredskapen inom den närmaste framtiden som det viktigaste. Sannolikt torde lösningen av beredskapsfrågan ligga i någon ökning av de värnpliktigas utbildningstid och de fast anställdas antal, kombinerad med en inkallelse av de värnpliktiga i omgångar — *allt åtgärder, som redan innevarande år kunna vidtagas*. Betydelsefullt är emellertid, att förbanden äro så utbildade, att de omedelbart efter mobilisering kunna insättas i strider mot en modernt utrustad och utbildad motståndare. Här förena sig kraven på beredskap med dem på tillräcklig tid för utbildning. Genom en förlängning av utbildningstiden löser sig denna fråga för de årsklasser värnpliktiga, som ännu ej fullgjort sin fredstjänstgöring. För äldre årsklasser måste dock andra åtgärder, t. ex. efter de av överste Gyllenkrok uppdragna linjerna, snarast vidtagas. .

Efter de militära myndigheternas påpekanden borde man ha kunnat vänta, att frågan om de värnpliktigas utbildning skulle av Kungl. Maj:t ha förelagts årets riksdag. Då så icke skett och några anslag för en förlängd övningstid eller några extra inkallelser icke upptagits i statsverkspropositionen få vi hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggande till innevarande års riksdag av förslag, som dels med beaktande av ovan framförda synpunkter och verkan inom närmaste framtiden tillgodose kraven på personell beredskap och dels för framtiden säkerställa en mot det moderna krigets krav svarande utbildning av de värnpliktiga.

Stockholm den 23 januari 1939.

Fritiof Domö.

Nils Gabrielsson.

J. B. Johansson.

Karl Wistrand.

Gustaf Tamm.

Gustaf Velander.

M. Svensson.